695/04

Den 16. april 2004 blev i sag nr. 61.554:

xxxxx xxxxxxx xxxxx
xxxxxxxxxx xx
xxxx xxxxxxxx

mod

Codan Forsikring A/S
Gl. Kongevej 60
1790 København V

afsagt sålydende

k e n d e l s e :

_____

Forsikringstageren, der har livsforsikring i Codan Forsikring A/S, påstår selskabet tilpligtet at yde hende fuld forsikringsdækning i perioden fra den 1/3 1997 til 1/7 2000.

Klageren gør over for nævnet gældende, at det af de i sagen fremlagte lægelige akter fremgår, at hendes erhvervsevne er nedsat som følge af en piskesmældslæsion, som hun pådrog sig ved et ulykkestilfælde i 1983.

Selskabet har afvist at yde fuld forsikringsdækning for den pågældende periode. Til støtte herfor har selskabet anført, at forsikringen alene dækker tab af erhvervsevne som følge af et ulykkestilfælde, og at denne ikke er nedsat med mere end 50 % som følge af et sådant. Det resterende erhvervsevnetab må efter selskabets opfattelse tilskrives anden sygdom uden relation til ulykken.

Klageren har i skrivelse af 20/6 2003 til nævnet anført:

> "Codan Forsikring A/S har i hele sagsforløbet frem til Ankestyrelsens endelige afgørelse fastholdt, at forsikringsdækningen kun kunne ydes svarende til omfanget af tilkendt offentlig pension, hvorfor dækningen har været nedsat til 50% i perioden, hvor jeg har modtaget forhøjet almindelig pension.

Med baggrund i dette standpunkt, har jeg efter Arbejdsskadestyrelsens endelige afgørelse anmodet selskabet om fuld (100%) dækning fra min erhvervsevnetabsforsikring for perioden 01. marts 1997 til 01. juli 2000, hvor forsikringsdækningen har været nedsat, jf. ovenstående."

I afgørelse 27/9 2002 fra den sociale ankestyrelse hedder det bl.a.:

"De søgte om pension den 18. oktober 1995.

Ankestyrelsen traf afgørelse i sagen den 27. november 1997. Vi fandt dengang, at De ikke havde ret til at få mellemste førtidspension.

Vi har nu vurderet Deres sag på baggrund af Højesterets dom af 22. december 1999.

Vi har lagt til grund, at De har arbejdet som advokatsekretær i mange år og at De blev sygemeldt i 1991. De har følger efter whip-lash læsion. De har flere gange været henvist til revalidering og arbejdsprøvning og det fremgår af udtalelsen af 17. oktober 1995 fra Revalideringsklinikken, at der ikke er yderligere revalideringsmæssige muligheder. Overlæge H.J.H. oplyser i erklæring af 1. august 1995, at De må være berettiget til mellemste førtidspension. Læge J.W.F. oplyser i udtalelse af 6. marts 1997, at han finder, at Deres arbejdsevnenedsættelse er på mindst 2/3."

Selskabet har ved skrivelse af 11/8 2003 til nævnet redegjort for sagen således:

"Forsikrede er omfattet af en forsikring, der yder dækning ved tab af erhvervsevne, der sker som følge af ulykkestilfælde.

Den 6. december 1995 anmeldte hun, at hun var blevet uarbejdsdygtig.

Ved en fejl var vi ikke opmærksomme på, at forsikringen kun dækkede tab af erhvervsevne som følge af ulykkestilfælde og vi behandlede derfor sagen som om, der også var dækning for tab af erhvervsevne, der var følge af sygdom.

Vi udbetalte fulde forsikringsydelser fra den 6. december 1995 til den 1. marts 1997, hvor forsikrede fik tilkendt forhøjet almindelig førtidspension. Herefter nedsatte vi ydelserne til 50%.

Vi fortsatte udbetalingen af 50% ydelse og fritagelse for betaling af 50% af præmien. frem til den 1. juli 2000, hvor forsikrede fik tilkendt mellemste førtidspension, fordi hendes helbredstilstand var blevet forværret på grund af fibromyalgi. På baggrund af disse oplysninger udbetalte vi herefter fulde ydelser på forsikringen.

Ved Den Sociale Ankestyrelses afgørelse af 27. september 2002 fik forsikrede tilkendt mellemste førtidspension med virkning fra den 1. november 1995, med henvisning til højesteretsdommen af 22. december 1999. Forsikrede søgte på den baggrund om udbetaling af fulde ydelser for perioden 1. marts 1997 til 1. juli 2000, hvor vi havde udbetalt 50% ydelse.

I forbindelse med behandlingen af dette spørgsmål blev vi opmærksomme på, at vi ved en fejl havde overset, at forsikringen kun dækkede følger efter ulykkestilfælde og ikke også følger efter sygdom.

Vi foretog derefter en nærmere gennemgang af sagens lægelige akter med henblik på en vurdering af, hvor stor en del af forsikredes tab af erhvervsevne skyldtes følger efter ulykkestilfælde.

Det fremgik af Århus Statsamts afgørelse om tilkendelse af forhøjet almindelig førtidspension, dateret 17. februar 1997, at pensionen var tilkendt på baggrund af et smertesyndrom, udviklet efter en piskesmældslæsion fra 1983. Herudover var der lettere båndskiveafsmalning af nakke og lænd og følger efter golf- og tennisalbue på begge sider. …

I forbindelse med det nævnte ulykkestilfælde, havde vi en sag på forsikredes ulykkesforsikring. Fra denne sag har vi en speciallægeerklæring, udfærdiget af speciallæge i neurokirurgi J.A. den 4. december 1991.

Fra denne erklæring skal følgende citeres:

Klager:

Klagerne har været og er fremdeles følgende:

1. Pandehovedpine ned over øjnene. Denne hovedpine har været tilstede siden skaden. Ingen tidligere hovedpine. Ikke migræne. Tager ind imellem kodimagnyl for hovedpinen.

2. Smerter i nakken med fornemmelse af låst stilling og stivhed. Udstråling over skuldrene og ned mellem skulderbladene. Ovennævnte symptomer har ikke været arbejdshindrende eller hindrende for aktiviteter i det daglige. …

Siden juli og august tiltagende smerter omkring begge håndled med udstråling til hænderne og snurrende fornemmelser i 1., 2., 3. og 4. finger på hver hånd. Smerterne forværres ved brug af hænderne og er i øjeblikket arbejdshindrende og er anledning, til den ovennævnte sygemelding siden sidst i oktober måned. … For disse smerter har hun søgt speciallæge i fysiurgi, som har diagnosticeret en seneskedehindebetændelse og behandlet med dobbeltsidig immobiliseringsskinne. ...

Konklusion: ...

De anførte symptomer og den objektive undersøgelse er i overensstemmelse med en whiplash-læsion ved skaden i 1983. De anførte symptomer fra begge håndled har næppe sammenhæng hermed.

Forsikrede har ikke været i arbejde siden sygemeldingen i oktober 1991, og det fremgår klart af ovennævnte speciallægeerklæring, at den aktuelle sygemelding skyldtes forsikredes gener i håndleddene, der ikke havde sammenhæng med ulykkestilfældet.

Fra statusattest fra forsikredes egen læge K.F., dateret 11. marts 1992 kan citeres:

Patienten har p.t. 2 lidelser, hvoraf den første er årsag til sygemeldingen.

1. startede i efteråret 91 med tendovaginitter i bg. Håndled pga. overbelastning. ...

2. derudover har hun nakkeproblemer, som hidrører fra en gammel whiplash-læsion, 10 år tilbage. Det giver hende tendens til spændinger i nakke-skulderåg samt hovedpine, men har egentlig intet med den aktuelle sygemelding at gøre.

Det fremgår videre af erklæring fra forsikredes egen læge til Codan, dateret den 28. marts 1996:
... Af mit journalmateriale kan jeg se, at patienten første gang henvendte sig til mig ... i september/oktober 1991. Var da generet af muskelinfiltrationer i nakkeskulderåg og siden svær tendinit i begge arme. Disse gener har patienten mere eller mindre fortsat. Desuden er der tendens til golf- og tennisalbuer. ...

Det fremgår ligeledes af akterne fra Revalideringsklinikken, der indgik i Århus Kommunes pensionssag i 1996, at forsikrede fortsat havde smerter i armene som følge af tennis- og golfalbuer, såvel som følger efter en piskesmældslæsion.

I tiden efter tilkendelsen af forhøjet almindelig førtidspension den 1. marts 1997, oplevede forsikrede en væsentlig forværring af sin helbredstilstand og hun søgte om forhøjelse af den tilkendte pension. Forsikrede fik med virkning fra den 1. juli 2000 tilkendt mellemste førtidspension. Fra førtidspensionsskema D kan det citeres:

Om sine helbredsforhold oplyser pågældende, at hun har konstante smerter i sine arme (underarme). Smerterne stråler fra albuerne helt ud i fingerspidserne. P.t. er især højre arm smertefyldt - Begge arme er stort set kraftesløse. ...

Det fremgår endvidere af førtidspensionsskema B, at forsikrede ikke kan betjene en computer på grund af smerter i armene.

Som det fremgår af den nye pensionssags akter blev det efter den første pensionstilkendelse konstateret, at forsikrede havde fået fibromyalgi. På baggrund af forværringen af helbredstilstanden fik forsikrede herefter forhøjet den tilkendte pension, så hun nu fik mellemste førtidspension.

Den 6. oktober 2002 meddelte forsikrede, at hun ved Den Sociale Ankestyrelses afgørelse af 27. september 2002 havde faet tilkendt mellemste førtidspension med tilbagevirkende kraft, og at hun derfor søgte om fulde ydelser for den periode, hvor vi havde udbetalt 50% ydelse.

Forsikrede medsendte en kopi af afgørelse fra Den Sociale Ankestyrelse, dateret den 27. september 2002. Afgørelsen, der efter vores opfattelse er noget summarisk, fastslår, at forsikredes erhvervsevne, efter den praksisændring som højesteretsdommen af 22. december 1999 medførte, måtte betragtes som værende nedsat med mindst 2/3 fra den 1. november 1995.

…

Forsikrede har i sin klage angivet, at samtlige angivne symptomer er opstået i forbindelse med ulykken i 1983, og at de alle ifølge lægevidenskaben kan tilskrives ulykken, samt at Ankestyrelsen har lagt vægt på dette i forbindelse med deres endelige pensionsafgørelse.

Ifølge den speciallægeerklæring, som speciallæge i neurokirurgi J.A. udfærdigede den 4. december 1991, og som er den erklæring der er udfærdiget tættest på ulykkestidspunktet, var der fra ulykkestilfældet og frem til juli/august måned 1991 tale om gener i form af pandehovedpine og nakkesmerter med udstråling over skuldrene og ned mellem skulderbladene. Der er ingen angivelse af, at forsikrede i de forløbne 8 år skulle have haft gener strålende ud i armene. Det er derimod angivet, at der tilkom smerter i begge forsikredes håndled i juli/august måned 1991, og at der blev diagnosticeret dobbeltsidig seneskedehindebetændelse. Det er således ikke korrekt, at samtlige gener har været til stede siden ulykken.

Samtidig angav J.A., at årsagen til forsikredes sygemelding var smerterne i armene, og han angav i sin konklusion, at disse gener ikke havde sammenhæng med ulykken.

Dette er helt i overensstemmelse med egen læges statusattest til Århus Kommune, dateret 11. marts 1992, ligesom det er helt i overensstemmelse med speciallæge i reumatologi og fysiurgi E.M.G. der i lægebrev af 16. marts 1992 klart har angivet:
Objektivt var det ingen sammenhæng mellem de perifere armsymptomer og nakken
...

Sagen har været forelagt for vores lægekonsulent, der vurderer at forsikredes gener fra armene i form af seneskedehindebetændelse og golf- og tennisalbuer må tilskri-

ves anden sygdom uden relation til ulykken. Forsikrede har selvstændigt diagnosticerede lidelser i begge arme og der er ingen dokumentation for, at disse lidelser skulle være opstået ved ulykkestilfælde.

Opmærksomheden henledes endvidere på, at forsikrede har fået stillet diagnosen fibromyalgi. Denne sygdom er efter en lægelig vurdering ligeledes uden sammenhæng med ulykken i 1983. Hertil kommer, at det ud fra en lægelig synsvinkel er uforklarligt, at følger efter en piskesmældslæsion, der ikke har været arbejdshindrende i 8 år pludselig forværres voldsomt. I den forbindelse finder vi, at der bør lægges betydelig vægt på beskrivelsen af sygehistorien i J.A.s speciallægeerklæring, fordi den tidsmæssigt ligger tættes på ulykkestilfældet.

I forhold til forsikredes angivelse af, at samtlige hendes symptomer ifølge lægevidenskaben kan tilskrives den piskesmældslæsion, som hun pådrog sig ved ulykken, må vi også her anføre, at dette er i modstrid med de foreliggende speciallægeerklæringer i sagen og i særdeleshed i modstrid med gængs lægelig viden om sygeforløbet efter piskesmældslæsioner.

For så vidt angår den endelige afgørelse om pension fra Den Sociale Ankestyrelse, hvor det blev angivet, at der var tale om følger efter en piskesmældslæsion, skal vi endnu en gang henlede opmærksomheden på denne afgørelses summariske karakter. Det fremgår klart af de lægelige akter i sagen, at også andre forhold end følgerne efter forsikredes piskesmældslæsion har været medvirkende til hendes uarbejdsdygtighed. Det forhold, at Den Sociale Ankestyrelse i deres endelige afgørelse alene har nævnt piskesmældslæsionen udelukker ikke tilstedeværelsen af andre lidelser. Det bemærkes i den forbindelse, at det ikke i relation til en pensionstilkendelse har betydning, om årsagen til det indtrådte erhvervsevnetab er ulykke eller sygdom, og at Den Sociale Ankestyrelse således ikke nødvendigvis ofrer årsagen til erhvervsevnetabet den store opmærksomhed.

Det er vores opfattelse, at sagen er behandlet yderst velvilligt fra vores side. Forsikrede pådrog sig en piskesmældslæsion i 1983. Som det også fremgår af anmeldelsen, var hun bevidst om, at hun undlod at oplyse om dette, da hun tegnede den om-

handlede forsikring, der dækker tab af erhvervsevne som følge af ulykkestilfælde, i 1988.

Da vi antog forsikringen i 1988 var vi ikke opmærksomme på, at vi i 1984 havde modtaget en anmeldelse af ulykkestilfældet i 1983 på forsikredes ulykkesforsikring, og på den baggrund valgte vi at undlade at gøre fortielse gældende jf. forsikringsaftalelovens §§ 4 og 6.

Forsikrede blev ikke sygemeldt efter piskesmældslæsionen og hun kunne passe sit arbejde frem til 1991, hvor hun blev sygemeldt af anden årsag, nemlig seneskedehindebetændelse i begge håndled.

Herefter skete der en voldsom forværring af forsikredes helbredstilstand. Det er efter en lægelig vurdering yderst tvivlsomt om en forværring af denne karakter, så lang tid efter ulykkens indtræden, kan have sammenhæng med det indtrufne ulykkestilfælde. Vi har dog valgt at lade tvivlen komme forsikrede til gode og udbetaler derfor 50% ydelse og fritager forsikrede for betaling af 50% af præmien på hendes forsikring, på trods af, at forsikrede i de første 8 år efter ulykken ikke har haft gener, der var arbejdshindrende eller hindrende for aktiviteter i det daglige.

Da forsikrede på tidspunktet for pensionstilkendelsen havde lidelser i begge arme, der efter vores opfattelse med sikkerhed ikke kan tilskrives piskesmældslæsionen, og som var klart erhvervshindrende, kan vi ikke tilbyde at yde fuld dækning på forsikringen.

Det skal bemærkes, at selskabet ikke er afskåret fra at korrigere begåede fejl, jf. analogt U1990.218H og i særdeleshed FED 1999.562."

Hertil har klageren ved skrivelse af 21/9 2003 til nævnet anført:

"Det skal tilføjes, at det i Codan Forsikrings skrivelse til Ankenævnet for Forsikring anføres, at jeg fra 01. juli 2000 fik tilkendt mellemste førtidspension, 'fordi hendes helbredstilstand var blevet forværret på grund af fibromyalgi hvilket er en noget forenklet fordrejning af den med kendelsen fremsendte begrundelse, hvoraf det tydeligt

fremgår, - at revalideringsmulighederne må anses for udtømte, - samt at jeg siden 1983 har udviklet kronisk smertetilstand medførende mange smerter og ubehag fra flere forskellige områder af kroppen, en tilstand som er 'udviklet på baggrund af en forstuvning af halsrygsøjlen '.

Det konstateres endvidere i begrundelsen, 'at De har udviklet en yderligere forværring af Deres whip lash læsion med fibromyalgi.' - En klar tilkendegivelse af, at den uheldige udvikling i min tilstand har baggrund i den whiplash læsion, jeg pådrog mig ved ulykken' 1983.

Der forskes meget i følgerne efter en whip lash læsion og jeg skal sluttelig i min argumentation for at fastholde min klage over Codan Forsikring henvise til en artikel i fagbladet Kiropraktik & Sundhed, nr. 2 maj/juni 2003 (vedlagt) af Kiropraktor Jens Uhrenholt, som er i gang med et PhD-studie om piskesmældsskade.

I artiklen er de almindelige symptomer efter piskesmæld anført.

Som det fremgår, kan samtlige mine symptomer jf. sagens lægelige udsagn og udtalelser henføres til mange af de hyppigst forekommende anførte symptomer (nakkesmerter 92%, hovedpine 57%, træthed 56%, svimmelhed 15%, lænderygsmerter 39%, smerter i arme 12%, styrketab i arme 6%, føleforstyrrelser i arme 30%) for blot at nævne de væsentligste fra journalerne.

Det er således min opfattelse, at det er lægeligt vurderet, at årsagen til min uarbejdsdygtighed, samt tilkendelse af mellemste førtidspension alene kan tilskrives whip lash læsionen, hvorfor jeg fastholder min klage over Codan Forsikring."

Selskabet har hertil ved skrivelse af 6/11 2003 til nævnet anført:

"I relation til spørgsmålet om årsagssammenhæng mellem følger efter en ulykke, hvor en piskesmældslæsion er opstået, og en senere forværring af helbredstilstanden, må vi henvise til, at Arbejdsskadestyrelsen ikke anerkender, at en sådan senere forværring kan skyldes ulykkestilfældet.

Det fremgår således af afgørelse nr. 12257 af 28. september 2001 fra Arbejdsskadestyrelsen, at man efter en gennemgang af litteraturen om følger efter piskesmældslæsioner ikke har kunnet finde videnskabelige artikler, som beskriver en sammenhæng mellem piskesmældslæsioner og en medicinsk forværring af helbredstilstanden efter det tidspunkt, hvor helbredstilstanden normalt anses for stationær. Dette stationærtidspunkt kan i særlige tilfælde være op til 12 måneder.

I nærværende sag er der gået mindst 8 år fra ulykken opstod til forsikrede blev sygemeldt."

Af forsikringsbetingelserne fremgår bl.a.:

"**Bortfald af præmiebetaling**

Forsikringstageren har såfremt der er tegnet dækning for 'tab af erhvervsevne' ret til præmiefritagelse efter følgende regler:

- ved nedsættelse af erhvervsevnen med mellem 1/2 og 2/3 af den fulde erhvervsevne reduceres præmiebetalingen med halvdelen,
- ved nedsættelse af erhvervsevnen med 2/3 eller mere af den fulde erhvervsevne bortfalder præmiebetalingen helt.

…

Almindelige betingelser vedrørende dækning for tab af erhvervsevne

…

19 Udbetaling af erstatning

Erstatning for tab af erhvervsevne betales, såfremt erhvervsevnen nedsættes med halvdelen eller mere af den fulde erhvervsevne, efter følgende regler:

- nedsættes erhvervsevnen med mellem 1/2 og 2/3 af den fulde erhvervsevne, udbetales halvdelen af forsikringsydelsen,
- nedsættes erhvervsevnen med 2/3 eller mere af den fulde erhvervsevne, udbetales hele forsikringsydelsen. Selskabet kan gøre det til en betingelse at forsikrede mindst tilkendes offentlig mellemste førtidspension."

Nævnet udtaler:

Nævnet har gennemgået de foreliggende oplysninger og finder det på dette grundlag ikke godtgjort, at klagerens erhvervsevne - som følge af ulykkestilfældet - i perioden fra den 1/3 1997 til 1/7 2000 var nedsat i et sådant omfang, at hun havde krav på udbetaling af fulde ydelser.

Som følge heraf

b e s t e m m e s :

Klagen kan ikke tages til følge.

J. Hermann